

Disputatio medica de alapis sive colaphis / [Georg Wicken].

Contributors

Wicken, Georg.
Franck von Franckenau, Georg, 1643-1704.
Universität Heidelberg.

Publication/Creation

[Heidelberg] : J.C. Walter, 1674.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/a9t3qxy6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISPUTATIO MEDICA
DE

19
16

ALAPIS SIVE COLAPHIS,

QVAM
IN ANTIQVISSIMA ET CELEBER-
RIMA ELECTORALI AD NICRUM

P R E S I D E

Nobilissimo Excellentis. atq; Experientis.

DN. GEORGIO FRANCO,

MED. ET PHIL. D. AC P.P. ORD. FA-
CULT. MED. h. t. DECANO, ET ACAD. S. R. I.
NATURÆ CURIOS. COLLEGA, &c. FAUTO-
RE AC PROMOTORE SUO ÆVITER-
NUM COLENDO,

Solemni Disquisitioni Medicæ
in Audit. Jctorum

Ad diem XVIII. April. H. S.

Submittit

GEORGIUS *Wissen* Alsfeldia Hassus.

HEIDELBERGÆ,

Typis Job. Christiani Walteri, Acad. Typogr. Anno 1674.

B. C. D.

§. I.

SAcra hac hebdomada recordamur, quod pessimi bipedum SALVATORI OPTIMO, Faciei Facierum, (uti loquitur ZWINGERUS in *Theatr. V. H. Vol. 1. l. 3. f. 254.*) alapas impingere non dubitarint, ap. MARC. XIV. 65. & MATTH. XXVI. 67. Quare & has alapas, quas nostri causa passus est, acerbissimis defleamus lacrymis, earumque occasione alapas meditemur Medicas.

§. 2. MEDICAS dico. Nam & DN. THEOLOGI suas habent de alapis meditationes, quando vel modo dictas Salvatoris alapas cum omnibus bonis dolent: vel expendunt. "locum MATTHEI V. 39. *Quisquis te cadit in dextram tuam maxillam, obverte ei & alteram*: Vel, quando hodie, qui confirmatus est, manu leviter in maxilla caditur ab Episcopo, ut meminerit invicto animo Christianam militiam exercere & ornare, ceu ex DURAND, de ritib. Eccles. l. 1. c. 20. n. 19. & Lælio BRISCIOL. in bor. subseciv. tom. 2. l. 6. c. 11. refert Abb. Joh. Bapt. PACICHELLUS Cheiroliturgiæ cap. III. p. m. 14. seq.

§. 3. Habent & DNI. JCTI. suas. Siquidem alapas reddi & olim in manumissione servorum, ISIDOR. IX. 4. atque emancipatione filiorum contestantur Nov. LXXXI. Conf. B. BRISON, l. 1. select. ex jure civili antiquit. c. 11. & P. FABR. Semestr. l. 2,

e. 20. & hodiernum in manumissione epheborum nobilium &c. in aulis Magnatum, vid. omnino BESOLD. *thes. pract. voc.* Wehrhafft machen & *ad h. l. addit.* DIETHERRI atque SPEIDEL, in *specul. obs. voc.* Maultaschen/ Backenstreich/ f. 894. & *voc.* Wehrhafft machen/ f. 1350.

§. 4. Habent & DNI. PHILOSOPHI atque PHILOLOGI suas. Ita Mimi in theatralibus spectaculis, cum dabantur, alios mimos ad risum excitandum alapis cedere solebant, ceu habet ex NAZIANZ. in *Nicob. ad Patrem PACICHELL. l. 2.* & ex TERTULLIAN. *l. de Spectac. c. 23.* & CYPRIAN. atque JUVENAL. *VIII. 192.* hoc asserit FARNAB. in *annot. ad Juven. Conf. qq.* MARTIAL. *II. 72. & V. 63.*

§. 5. MEDICAS dixi. Nec tamen animus est tractare alaparum utilitatem, quando curationis loco adhibentur. Ita enim AETIUS *tetrab. 3. serm. 1. c. 8.* scribit, quod ii, qui sint vilioris conditionis & in balneo linguantur animo possint inter alia pro refectioe (Slag-wasser) alapis cædi, facta qq. capillorum evulsione, &c. Pariter ubi maxilla inferior est luxata oscitatione &c. per alapam posse in pristinum quandoque locum reponi, à quibusdam refertur.

§. 6. Sed de alaparum noxa Medica differemus, adducemusque exempla varia, ubi ab alapa inflicta non solum dolor, tumor, sanguinis effluentia, sugillatio &c. sed & dentium excisio, apoplexia, phrenitis &c. immo ipsa mors fuere orta.

§. 7. Prius vero quàm hæc agamus alapæ onomatologia paucis tangatur. Volupe enim semper fuit interdum in Philologorum exspaciari viridaria. Alapam autem a Colapho distinxit EUTHYMIUS sive EUTHYMI interpretes HENTENIUS nixus, MATTH. *XXVI. 67.* ubi de Redemptore: Colaphis, inquit, cum ceciderunt: alii autem palmas in faciem ejus dederunt: Et colaphum verberationem putat in collo manu factam, ut sonum edat, alapam vero in facie. Fusc vir eximius Lelius BISCOLA *Hor. subseciv. tom. 2. lib. 6. cap. 11.* At nos cum L. VALLA in *Raudenssem* idem alapam Latine, quod Colaphum Græce existi-

manus, sunt verba PACICHELLI *Chirologia* g. c. 3. p. m. 13. Quibus cum & nos facimus.

§. 8. Alapæ vero vox non admodum antiqua. Legitur tamen ap. JUVENAL. *II*. 192. MARTIAL. *V*. 63. ISIDOR. *IX*. 4. &c. Rideo autem, immo irascor BECMANNO *de Orig. LL.* p. m. 283. dicenti: Colaphus, κόλαφος, a quo, & NB. levi mutatione alapa. Eodem acumine SALOMON *Episcopus Constantiensis in Vocabulario lit. A.* vult dici a lata palma. Quid ni ita Ben-jamin a volo, ut utar joco Schuppiano; Sanior est conjectura MARTINI, qui ait *in Lex. Philol.*: Forte ab ἀλαπαίζω, vacuo, vasto, diripio. Additque affin. esse Hebr. אֶפְרוֹחַ al aph, super faciem.

§. 9. Græcis est κόλαφος. HESYCH. *in Lex. lit. K. f. m.* 432. ait: Κολαφίζομαι, ραπίζομαι. Κόλαφος, κόνδυλος. Παρά τῆς Επιχάρμω ἐν ἀγρονόμῳ καὶ παιδοτρύβαις ὄνομα. Dicitur autem juxta ETYMOLOGICUM MAGNUM *lit. K. f. m.* 525. Παρὰ τὸ κόλον ἀφείδω ἀπὸ τῆς τυπόμενης μέρης; Ἡγούσιν ἀφένες καὶ ταπεινὸν πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη. Ὁ τῆς Ἀπίων ἀπὸ τῆς κολάψαι. Τὸ τῆς ὀνομαστικῆς ἐλληνικῆς τῆς Επιχάρμω. Ὡς ταχὺ κόλαφος περιπατεῖ δεινός. --- ἢ ἀπὸ τῆς τῆς κονδύλης ἀφείδω ἐν ἐκείνῳ τῶ μέρει. Κόλαφος ἢ διδομένη διὰ τῶν μέσων δακτύλων πλήγη. Ἄλλοι τῆς τῆς το κολουεῖν τὸ φῶς.

§. 10. Est vero alapa percussio palma facta in facie aut ad tempora. Fit nimirum proprie manu interiore diducta & plana. Exterior enim manus duriolem infert plagam ob officula digitorum ibi minus sub carne latitantia, eine leise Mauschelle/oder mit der umgewandten Hand. Nec debet fieri pugno mit voller Faust / hoc enim magis esset percussio Germ. dicta Stöße/ Glage. Hinc quæ differentia sit pœnæ ejus qui manu aperta s. alapam infligendo, & ejus qui pugno percussit vid. ap. FR. VIVIUM. *dec.* 46. & CARPZOV. *Prax. Crim.* p. 1. q. 3. n. 38. & 42. Quamvis etiam quæ pugno fit percussio in facie pro alapa accipiatur à multis.

§. 11. IN FACIE vero fit, hinc Germ. einem inn's Gesicht schlagen. Arbitrorque fieri tum ad dolorem, pars enim est tenerior & sensibilior; tum ad injuriam. Facies enim est honesta.

corporis pars ; injuriamque fieri alapa Dnn. Jcti merito statu-
unt vide BESOLD. & SPEIDEL. ll. aa.

§. 12. Immo certæ faciei regioni infligitur e. g. ORI hinc
Germ. eine Maulschelle/Maultasche/ item einen in die Grasse sla-
gen. Hinc πολυθρύλλητον: auf eine Lügen gehört sich eine Maul-
schelle; quod tamen cum grano salis accipiendum monent Dni
Jcti, ad quos hoc spectat, vide CÖPPEN. 2. obs. 82. n: 8. BERLICH.
V. Concl. 64. n. 30. VISCHER. de duello p. 688. STRUV. de Vind. priv.
c. X. ap. BESOLD. & DIETHERR. ad h. l.

§. 13. Vel infligitur ἐπι κόρρης ; uti LUCIANUS, PHRYNI-
CHUS & NAZIANZ. habent. Hinc Æschines ap. THEOCRIT. Idyll.
IΔ'. vers. 34. Cyniscam animadvertens ad Lyci rivalis nomen
erubescere inter comptandum :

— πύξ ἐπι κόρρας
ἤλασα. Καλλαν αὐτῆς. —

— cum pugnis in maxilla
Infecutus sum. Et aliam rursus. —

Interprete Andrea Divo p. 74. Quid vero κόρρη proprie sit, dis-
quirunt. Aliis modo totum caput notat, uti Atticis, ceu tradit
EUSTATH. in Ælio Dionysio Germ. ita ein Kopfstoß. Hinc TERENT.
Adelph. II. 2. 37. ait Colaphis tuber esse totum caput. Quibus-
dam sumitur pro temporibus ad aures sitis ; ut OPPIAN. l. 3. de
Venat. & Jul. POLLUC. Onomast. l. 2. c. 4. §. 1. & ita respondet ver-
nacul: eine Ohrseige. Nonnulli interpretantur κόρρην Caput
cum collo, vid. LEXIC. Græco Lat. Basil. & ita benedicimus, einen
an Hals schlagen. Zachar. CALLIERGUS in schol. ad. d. l. Theocr. p.
m. 356. seq. infit : κόρρην γδ τὴν γνάθου καὶ σιαγόνα οἱ Ἀθηνοί, i. e.
κόρρην genam & maxillam vocant Attici. Quæ acceptio com-
munis est & ita accommodatur Germ. ein Backenstreich.

§. 14. Effectus vero qui inde sæpe resultant, sunt plerum-
que dolor, inflammatio, tumor, livor &c. quæ ut vulgaria & tri-
ta majorem à nobis non expectabunt explicationem ; cum ani-
mus fit primo in Medicorum dein Jctorum gratiam graviores
inde ortos affectus & effectus accuratius explicare.

§. 15. *Dentes excutiantur* facile ex phatniis alapa; quod suo malo testatur Sannio leno ap. TERENT. in *Adelph. II. 2. 36.*

— omnes dentes labefecit mihi;
Præterea colaphis tuber est totum caput.

Præcipue *τοὐς*, primores atque Canini, quia stant in acie qs. & radice simpliciter acuta, testibus VESLING. c. 13. BARTHOLIN. &c. sunt præditi. Hinc non solum dolor ingens larga hæmorrhagia &c. sed & sæpe vitium venustatis, masticationis atque sermonis, præcipue in oratoribus, procuratoribus, tubicinibus &c.

§. 16. VOMITUS ciborum indigestorum post alapam oriebatur in cive Bernensi ap. FABRIC. *Hild. Cent. V. obs. 86.* cujus historiam fusius repetit *Cent. VI. obs. 11.* Causa potuit esse tum corporis tum animi commotio, bilis ventriculum stimulans, vertigo, crapula &c.

§. 17. COECITAS ab alapa quod possit oriri docet historia hæc, quam habet AMATUS LUSIT. *Curat. 44. Cent. 7.* ap. SCHENCK. f. 155. his verbis; Mulier, cui maritus colaphum impexit, illico eodem die, utriusque oculi visionem amisit, cæca namque evasit, nulla in oculis habita macula aut nubecula læsioneve aliqua, puri namque cernebantur oculi. Quæ non diu postea surdastra est facta & fatua; cum quibus lunaris purgatio huic deperdita est, agitur jam annus, quod mulier hæc nata annos viginti septem, malum & infortunium hoc patitur, cujus causas intimas c. curatione ad præsens subticemus. Tu vero docte lector considera! Causa, quam auctor indagandam reliquit, potuit esse concussio cerebri & inde facta vel obstructio vel compressio nervi optici: vel sanguinis effluvium in ejus regionem &c.

§. 18. SURDITAS secuta est in eadem muliere cœcitate. Forte ob sanguinis in cerebro extra vasa putrescentis corruptionem & miasmata sensuum organa immo ipsos animales spiritus sensim inficientia. Quin immo potest alterutrius lateris, quod colapho percutitur, nisi surditas, tamen *δυσηκνοία* aut *συερυμός* καὶ βόμβος oriri; qn. percussione ista auris tam externa quam interna læditur, aut cerebrum concutitur, aut nervus *ἀκρο-*

σικός. Vel si aer fortius intrudatur, quod fit interdum à vento perflante aures, à sonitu ingenti sclopetorum, bombardarum, campanarum &c. Hinc molitores, doliarii, fabri ferrarii & ærarii, campanarum pulsatores &c. difficulter audiunt.

§. 19. FATUITAS in illa ipsa denique successit. Ratio erit in spiritibus animalibus sensim sensimque vel contusis, vel corruptis vel plane pereuntibus. Ita vidi in scholis ab Orbiliis plagosis pueros frequenti ad caput percussione factos vel stolidos vel saltem stupidos. In ista muliere mæstitia ex visu & auditu deperdito multum adjuvit, nec non mensium subsecuta subpressio.

§ 20. EPILEPSIA ab alapa qq. oriri potest. Puella in gynæceo Palatino, pugno fatui ad tempora afflicta, multis inde Epilepsiæ paroxysmis convulsa est; quam tamen tandem ægre suo consilio & opera convaluisset scribit *tom. 1. Epist. 10. p. m. 42.* Doctissimus JOH. LANGIUS Quinque Sereniss. Palatinorum Electorum Archiater. Causam *ibidem* rejicit in nobilissimum temporum musculum, quo cerebro nullus propinquior & nervosior.

§. 21. PHRENITIDEM ex alapa ortam in Bonifacio VIII. P. R. memorat *Iean de SERRE en inventaire general de l'histoire de France p. m. 365.* Nim: Philippus IV. Pulcer Rex Galliaë jugum à Papa sibi imponi detrectabat, mittebatque pro reprobando Pontifice Christianissimus Rex tacite in Italiam Felicem de Nogaret, qui socium sibi adsciscebat Sciarram ex Italia Pontificis odio profugum: Hic capta urbe (Anagnia dr.) ad Conclave Pontificis irrumpebat & post aliquot verba ad verbera venit, Patrique Sancto alapam egregiam inflixit, ut statim largissima suboriretur hæmorrhagia. Pontifex vix subtractus insecuturis plagis post ejulatum Stentoreum incidit in maximam phrenitidem, adeo ut ambas arroderet & devoraret manus; atque post 35. dies *moretur ut Canis qui intraverat ut vulpes & regnarat ut leo.*

§. 22. APOPLEXIAN etiam ex Colapho excitatam post alia Symptomata in cive Bernensi Hanns Rust observavit & fuse describit rationesque varias adponit *Celebr. Guilb. FABRIC. Hild. Cent. VI. obs. XI. quem vide; & ex eo Fr. DECKERS ad Barbett. Præx. l. 1. c. 2. Ita VALLERIO LA l. 3. Enarrat. 8. p. m. 228. b. accipit*

pit quendam in pago, cui la Voulte nn. pugno in faciem illiso
 mox concidisse. Simile habet BENIVENIUS *de abd. morb. causis cap.*
110. de duobus juvenibus inter se litigantibus, quorum alter ala-
 pa percussus in apoplexian statim resolvebatur, dein jugulatus
 interiit. Quod allegat qq. FORESTUS *l.x. obs. 70. in Schol. f.m. 403.*
4. additque ex percussione accessisse dolorem, deinde & inflam-
 mationem, ac si apoplexiam. Alium pariter pugno in facie per-
 cussum statim Apoplecticum concidisse, vidit *Homt. AUGEN. l. 9.*
Epist. 2. Causa meritò hic & in pluribus aliis in concussionem ce-
 rebri & spiritus animales rejicitur.

§. 23. ABORTUM ex alapa posse fieri facile colligitur ex
 casu ap. CARPZOV. *Prax. Crim. p. 1. q. 27. n. 34.* ubi adolescens 18.
 ann. feminam gemellas gestantem percussit pugno, unde illa
 territa maxime, septimo die febrim ardentem passa, nono vero
 duas filiolas alteram mortuam, alteram paullo post deceden-
 tem, quas infelix mater sequebatur, est enixa. Causa apte rejici-
 tur in consternationem, iracundiam, in cerorem &c.

§. 24. MORTEM ex alapa rarissime ac vix accedere pos-
 se quidem scribit CARPZOV. *Prax. Crim. p. 1. q. 3. n. 42.* Verum ex
 modo allegatis BENIVENII, HILDANI & aliorum exemplis esse
 mortuos ex alapis cognovimus. Quippe & mors alias ex lon-
 ge levioribus quoque causis exorta legitur e. g. ex risu,
 refectione unguium, imaginatione,
 gaudio &c.

F I N I S.

